

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:

Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 > 50 >

Ha külföldön a postán szállítva:

Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 > 50 >

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apáczai-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, február 10.

„Le a virtussal!”

Mint a metsző februári szél a csontokig hat, úgy, hogy még a csontvelő is fázik bele, éppen úgy a magyar társadalomban, felső és alsó szférában egyaránt, a csontokig hatott az a hatalmas beszéd, a melyet Szemere Miklós a Nemzeti kaszinó Széchenyi-lakomáján mondott.

Frappansabb, találébb miniatűr képét a sivar jelennek régen nem láttuk ennél!

Mégis vonakodtunk mindeddig hozzászólni ehhez a beszédhez, azon egyszerű okból, mert megvagyunk győződve arról, hogy abban a magas erkölcsi testületben elhangzott, éljenzés és tapssal fogadott beszédnek nagyobb súlyt úgy sem kölcsönözhet a mi tollunk.

Elolvastuk azután a liberalizmus fizetett és nem fizetett szócsöveit és láttuk, hogy minő brutalitással, minő egyértelmű cinizmussal rontanak e beszéd hatása alatt a Nemzeti kaszinónak és a Széchenyi-serleg tosztozójának.

Ugyan mit mondhatott hát ez a nemes főúr, amivel annyira az elevenükré tapintott ezeknek az uraknak, hogy újra elővették az egyházpolitikai viták régi szótárát és »huhogó baglyok«, »kutyákkal és istállókkal« törődő erkölcsbírók és más efféle epithéonokkal illetik őket, s a Nemzeti kaszinót, amely pedig az ország nagyjainak találkozó helye és a nemzeti erkölcsök és szellemi erők pantheona

volt?! . . . *Az egyik — a Nemzet — pláne azt mondja, hogy ne beszéljen Szemere »virtusról« a mai haladó kor-nak nincs szüksége virtusra.*

A Széchenyi billikom tosztozója nem tett egyebet, mint párhuzamot vont a mai kor és Széchenyi kora között, az ő szelleme és a mai szellem között; s hogy azután ennek a párhuzamnak a következménye oly lesújtó volt a jelenre, annak uralkodó irányzatára és intéző köreire, arról Szemere Miklós tehet legkevésbé. Ő a bántó tényeket konstataálta egyszerűen, azokat a tényeket, amelyeket mindnyájan látunk, fájlalunk, de amelyekre egész közvetlenül, puritán meztelenségükben csak egy olyan gentry mutathat rá, mint ő, aki nem fél attól, hogy agyonütik, habár el is van rá készülve, hogy ökleiket fogják feléje dobálni és fogaikat csattogtatni a liberalizmus elszánt védelmezői.

S e bántó tények abban a két ténykörnyezetben kulminálnak, hogy »a magyar társadalom gyors vitorlákkal evez a nihilizmus felé« és éppen ennek következtében a társadalom egyetlen rétegében sem található fel a boldogság, — »nem boldog a magyar!«

Való-e ez az erkölcsi tönk, vagy csak álom? Szomorú való! amely feltalálható a politikai, a társadalmi, a családi és egyéni életben, a parlamentben, igazságszolgáltatásban, közigazgatásban és társadalomban egyaránt.

E szó »politika«, ez a bűvös szócska elfeled mindent, amit akarunk, csak mond-

juk rá, hogy »politika.« E köpeny alatt szabad a polgárok ezreit megfosztani választói jogaiktól (Nyitra, Stomfa, Várna, Csacza), lehet váltót hamisítani s az uralkodó párt alelnökének maradni (Bokros), szabad közpénzeket elsikkasztani és örülget játszani (Pulszky), szabad másoknak illethen módon kézrekerült magán leveleit arczpirulás nélkül fegyverül használni és nyilvános ülésben felolvasni.

Feltalálható ez az erkölcsi dekadencia az igazságszolgáltatásban, a hol a polgárminiszter előtt felemelkednek helyeikről az esküdtek, a hol a Krisztust nyilazó Goldstein Számikra és Szilágyi undok verseire nincs büntető §, ellenben a kath. sajtó képviselőit a legkisebb stýláris vétségért bebörtönözik.

Feltalálható e demoralizáció a családi és egyéni életben, a hol kivesző félben van a tekintély, s a hol abban az eszmekörben nevelik a jövő nemzedéket, hogy nem az ész és szív állapítja meg neki jövőjét, hanem annál biztosabb lesz existenciája, minél nagyobb a svádája és minél jobban tud krakélereskedni. »Manapság alig fizeti ki magát tisztességes embernek lenni; mert Magyarországon a tisztességes embernek tul nagy handicap-terherrel kell megfutnia az életpályáját.« Epés szavak, de igazak!

És mivé tette ez a dekadens irány az irodalmat?! »Csárdává, ahol a szentekből is demie viergek lesznek«, a hol unalmas és selejtes, a mi tudományos szinezetü és nem frivol. Ma a legdivatosabb irodalmi faj a regény és operette, s azt is bosz-

A „TISZÁNTÚL“ TARCZÁJA.

Heine megtérésének pszichológiája.

Irtja: GIULIO LUNCASPRONI.

Heine megtérésének processusában a legfontosabb, legérdekesebb kérdések egyike az: miért nem lett Heine szívében kereszténység, holott már 25 éves korában, Pöttingában kikeresztelkedett, s elhagyta vallását, melyről azt mondogatta, kivált élete első korszakában: Die jüdische Religion ist überhaupt keine Religion, sondern ein Unglück?! Hogy e kérdésre megfelelhessünk, először meg kell világítanunk Heine vallásos újjászületésének eredetét, azután fiatalkori áttérésének körülményeit.

Ami az elsőt illeti, a beteg költő »Geständnisse« című munkájában, melyet 1853—54 telén irt, tehát alig két évvel halála előtt a következőket írja: »Vallásos érzelmeim újjászületését e szent könyvnek köszönhetem, a mely egyszerűt üdvösség forrása, másrészt jámbor bámulat tárgya lón számomra. Különös! Miután egész éltmen át a flozófia összes táncztermeit bejártam, s a szellem orgiáinak adtam át magamat minden képzelhető rendszerrel viszonyt kötve, a nélkül, hogy kielégített volna csak egy is, — most azon az állásponton találok magamat, amelyen Tamás bátya áll, a biblia álláspontján, s a fekete jámbor imádkozó mellé ugyanazon ájtatossággal térdelék*.

*Beecher Stowe Harryet »Oncels Tom Calin« című műve főalakja a derék jámbor Tamás bátya, kit a magyar közönség ismer.

Minő megaláztatás! minden tudományommal se vittem többre, mint a szegény tudatlan néger, aki alig hogy olvasni tud! Úgy látszik szegény Tom még mélyebben lát a szent könyvekbe, mint én, ki előtt kivált az utolsó könyvek még meglehetősen homályban vannak. (Az újszövetségre czéloz). Talán azért érti jobban azokat szegény Tom, mert több ostorcsapás jön elő bennük, azok a szakadatlan ostorcsapások, melyekkel az evangéliumokban és az Apostolok cselekedeteiben találkozzunk, s melyek iránt sokszor mély ellenszenvet éreztem. Az ilyen szegény rabszolga talán a hátával is olvas, azért érti jobban, mint én. Ezzel ellentétben, hízlek magamnak, hogy Mózes egyénisége világosabban áll előttem. Ez a hatalmas ember nem kevésbé imponált nekem. Minő óriás! Nem tudom elképzelni, hogy Og, Basan királya nagyobb lehetett volna. Mily kicsinynek látszik Sinai hegye, midőn Mózes rajta áll! Ez a hegy csak talapat, melyen a nagy ember lábai nyugosznak, kinek feje az éggel érintkezik midőn Istennel beszél.

Ezelőtt nem nagyon szerettem Mózes, valószínűleg azért, mert a hellén szellem volt bennem az uralkodó s a nagy törvényhozónak a képek és plasztika iránt tanusított gyűlöletét nem tudtam megbocsátani. Nem láttam be akkor, hogy Mózes, bár a művészetnek ellensége volt, maga volt a legnagyobb művész. Csakhogy az a művészi szellem, mint az egyptomiaknál, kik közt nevelkedett, az óriásira, az elpusztíthatatlanra tört. De nem téglából, s gránitból alkotta műveit mint az egyptomiak,

hanem ember-pyramisokat, ember-obeliszkeket faragott, emelt; elővett egy szegény pásztortörzset s népet alkotott belőle, amely évszázadokkal dacolt nagy, szent örök népet, Isten nemzetét, amely az egész emberiség mintája lett, Izraelt! Nagyobb joggal mondhatja mint a római költő, nagyobb joggal mondhatja Amram és Jochabed fia, hogy ércznél maradandóbb emléket emelt nevenek.

Érdekes, amit Heine az ószövetségi zsidó nép mély jog egyenlőség és szabadságérzetéről mond, melynek egyik fontos bizonyossága Mózes azon intézkedése, mely szerint a jubileuma esztendőben minden földbirtok eredeti tulajdonosához kerüljön, akárminő módon lett légyen az elidegenítve. Ezzel Mózes a vagyonegyenlőséget akarta, amenyire lehetséges, biztosítani s a szegénységet s ami véle együttjár, a szolgaságot megakadályozni. »Szabadság volt mindig utolsó gondolata a nagy emancipátornak s ezt lehellik mind azon törvényei, melyek a pauperismusra vonatkoznak. A rabszolgaságot mérhetetlenül gyűlölte, csaknem ádáz dühvel, de ezen embertelen intézményt se semmisíthette meg teljesen, még nagyon mélyen gyökerezett az ósvilág életében s így arra kellett szorítkoznia, hogy enyhítse azt, a szabadulást lehetővé tegye, a szolgálati időt korlátozza.

Ha azonban valamely rabszolga aki a törvények értelmében szabadá lett semmikép sem akarta uralmát elhagyni, ez esetre Mózes elrendelte, hogy a javithatatlan szegylelkű ficzko fülénél fogva az ajtófélfához szögeztessék, s a meggyalázó tény által egész éle-

szusan dobjuk tovább, ha 3--4 lapon át nem találunk egy-egy érteket csiklandoztató rendesveust, vagy házasságtörést.

Nem így van-e? s ha igen, akkor ez a demoralizáció, ez az erkölcsi dekadencia nem vezet-e előbb-utóbb társadalmi nihilizmusra? S nem közelébe vagyunk-e már ennek a felfordulásnak, mikor a napi sajtó nyíltan meri hirdetni, hogy »a mai haladó kornak nincs szükségére virtusra, csak hazaszeretetre és munkára»?! Igaz, hogy ez egy kiáltó paradoxon, mert hisz azok a nemzetfentartó erők — hazaszeretet, becsület, munka, humanizmus — a melyekkel az uralkodó szabadelvű irány a »virtust« akarja pótolni, maguk is erények, de mégis az idők jele, mert a liberalizmus a »virtus« tiszta fogalmát nem bírván, azalatt kizárólag »vallást« ért. Csakhogy nem szabad feledni, hogy ezek az új vallást pótlókul megjelölt erkölcsi erők is a vallásnak a szülöttei. Vallás nélkül nincs hazaszeretet, csak kozmopolitizmus, képmutatás, a becsület és kétkedés a humanizmus!...

És ennek a politikai dekadens és nemzetrontó erkölcsi iránynak megis vannak már a gyümölcsei. »Nem boldog a magyar!«

Elégedetlen az uri rend, pusztul a magyar középosztály, éheznek a kisiparos és egy jobb hazát keres, a hol a verejtékes munka után meg is lehet élni, a földmives osztály.

A magyar földbirtok gyors egymásutánban kerül idegen kézre. A nemzet erejét képező középosztály a nyomasztó adók súlya alatt elvész és gazdából a töke zsellérje lesz. A kisipart megölte a nagy ipar s egykor boldog munkásai, a gépek szolgálatába szegődött, »fehér rabszolgákká« lettek. A földmives osztály nem tud annyit keresni, a melyből megélhetne és azért az Alföldön és a Felvidéken egyaránt mohó sebességgel gyülekszik a szocziáldemokraczia vörös zászlaja alá.

Ezek a jelen symptomái, a melyek joggal adták a nemes főúr ajakára e nevezetes szavakat: »Nem boldog a ma-

gyar!« És a mint a költőt egykor nem megrohanás, de elismerés illette meg e szavaiért:

»Rossz idöket élünk,
Rossz csillagok járnak.
Isten óvja nagy csapástól
Jó magyar hazánkat!«

éppen úgy tisztelet és elismerés a Nemzeti kaszinónak, a miért rámutatott e nemzetrontó irányra.

Ez az axióma: »Nem boldog a magyar« szálló igévé lesz mostantól fogva e hazában, mert ez a jelszó a nemzet szívéből van kitépve. Keresésére fog indítani az egyéni, családi és társadalmi boldogság alapelveinek, de nem fogjuk azt mindaddig feltalálni, míg azokat, amely a mai állapotokat szülte, el nem távoztatjuk. Ez ok a szabadelvűségnek nevezett demoralizáció. Félre hát vele! Akkor megszűnven az ok, meg fog szünni az okozat — a nemzeti boldogtalanság is!

Le a liberalizmussal és nem a virtussal!

A pestis Budapesten.

Két nappal ezelőtt a »Hazánk« egy szenzációs hirt közölt, mely szerint »Első osztrák juttefonó és szövögyár« Indiából a fekete halál csirától megfertőztetett vidékekről félmillió frt értékű 25.000 m. mázsa juttat csempészett be upesti telepére s hogy egy munkás állítólag a pestis tünetei közt meg is betegedett. A dologgal nem foglalkoztunk, mivel a magunk részéről nem akartuk alaptalan rém híreknek kitenni a közönséget s megvártuk míg az eset hivatalosan is megerősítettik.

Hogy az eset most előttünk áll, a kormányt, illetve a kereskedelmi miniszteriumot igen nagy hiba terheli. Tény, hogy a tengerészeti hatóságok és kormány közegek egész pontosan tudták, hogy a két hajó jute-terhe a pestis vidék legveszedelmesebb helyéről érkezett s mindezek dacára a küldemény minden fennakadás nélkül érkezett Budapestre, hol csak utólagosan (!) vizsgálta meg K o l o z s v á r y upesti rendőrkapitány, vajjon tartalmaz-e az pestis-bakteriumot. Ha ez a dolog

egy vidéki városban esett volna meg, talán meg menthetnénk azt, de hogy Budapesten, a belügyminiszter lakhelyén, az ország közepén, honnan a járvány a szélrózsa minden irányában a legkönnyebben elterjedhet, történi meg az eset, nem feddhető eléggé, nem szólva arról, a most számba sem jövő csekélyeségről, hogy az utólagos felülvizsgálás az egész világ előtt nevétségessé tesz bennünket.

Egy gyár nyeresége tehát előbbre való, mint az ország közegészségügye. Így van ez nálunk mindig, micsoda baj az, ha egy pár száz ember meg is hal, csak a jutte gyárnak év végén legyen egy pár ezer frt nyeresége. Pedig hogy verte a mellét Perczel a gróf Szapáry László interpellációja alkalmával, hogy a pestis ellen minden védintézkedést a kormány már rég megtett, pedig ép abban az órában vagonszámra érkeztek a Lipótvárosi pályaudvarra a pestis által megfertőztetett vidékekről a jutte bálók.

Az orosz kormány radikálisan és gyorsan intézkedett, a mennyiben mint ma érkezett lapok írják az Indiából érkező hajókat valamennyi orosz kikötőből egyszerűen kitiltotta, ezen rendszabályok az orosz kereskedelem nagy részét tönkre teszik! ugyan, de midőn egy ország egészségéről van szó, a Szibériával dolgozó orosz kormány nem habozott egy percig sem.

Így az orosz határszél felől a pestis behozatala meglehetősen kizártnak tekinthető. Ilyen intézkedéseket elvárhattunk volna az alkotmányos Magyarországtól is az autokrata Oroszország példája után még inkább. Oroszország különben olyan gyökeres eszközöket is szokott használni járványok kiirtására, melyek ha nem is követendők, de a bajt alaposan orvosolják. Így az 1879-iki kolera alkalmával tüzoltói fecskendőket petroliummal töltöttek meg s a falusi járványos házakat megöntözték s aztán meggyújtották. Egy hét múlva híre sem volt a kolerának.

Kormányzó-jelöltek Fiumében.

A fiumei válságos ügyekkel kapcsolatban irányadó körökben beszélnek, hogy most már a kormány is kezdi belátni, milyen nagy politikai hiba volt az, hogy a kormányzói állást annak idején be nem töltötte. Most tehát Bánffy, a

tére rabszolgává lön. Oh Mózes, tanítónk, Mose Rabenu, te a szolgaság letiprója, adj kalapácsot és szöveget nekem, hogy a mi kedélyes, fekete-vörös arany livrés rabszolgáinkat, hosszú füleinknél fogva odaszögezhessem a brandenburgi kapufélfáihoz!*

Hogy Heine lelkesedését az ószövetség iránt megérthessük, nem szabad felednünk zsidó származását s ragaszkodását őseihez, előszeretettel irántuk még akkor is, midőn mint 25 éves ifju nem meggyőződéstől, hanem emberi tekintetekből kikeresztelkedett s lutheránussá lett. Sokáig nem bocsátotta meg a kereszténységnek, hogy föl kellett érte áldozni ősei vallását s ez volt élete tragédiájának egyik alapja. A másik anyagi helyzete, mely őt sokszor az annyira gyűlölt függésben tartá. Azon lutheránus kereszténység iránt, melyet Berlinben Schleiermacher & Comp hirdették, annál kevésbé érezhetett tiszteletet, mert az csak névleges kereszténység volt s az állam mégis ráerőszakolta azt olyanokra is, akik egy csöpp hajlandóságot sem éreztek iránta. Egyébiránt, mióta a liberalizmus főlhajnalott, sokszor volt alkalmunk tapasztalni, hogy a hitetlenség sokkal inkább prozelitikus mint a hit s hogy türelmetlenebb kegyetlenebb a legelvakultabb buzgóságnál. A más véleménye iránt való türelmetlenséget csak a forradalmak óta ismer a világ igazán s hol volt valaha oly nagy türelmetlenség,

* Célzás a reakzionárius berliniekre.

mint pl. itt Magyarországon ahol az egyedül üdvözölő liberalizmus inquisitioja előtt meg kell jelenni minden magyar politikusknak s jaj neki, ha eretnekségben találtatik. Az emberi természet romlottsága hozza magával, hogy a sülyedtek talán még nagyobb örömet éreznek embertársaik hasonló sülyedése fölött mint az igazak felebarátjuk megtérésén. E hitetlen türelmetlenség sebezte meg Heine szívét annyira, hogy sohasem tudott a kereszténység iránti elfogultságából kibontakozni. De lássuk mit ír ő maga saját »evangelikus volta« felől vallomásaiban. Azon kérdésre evangelikus lett és szívében, midőn megtért, így válaszol. »Nem, édes barátim e tekintetben semmi változás nem történt bennem s ha egyáltalán megmaradok evangelikusnak, azért történi, mert egyáltalán nem feszélyez engem, amint hogy sohasem feszélyezett.* Természetesen, őszintén bevallom, midőn Poroszországban, főleg Berlinben voltam, szívesen kiléptem volna az egyházi kötelekekből... Amint IV. Henrik mondá egykoron. Paris vaut bien une messe és én tűrhettem könnyen azt a fölvilágosodott minden »babonától« megtisztított kereszténységet, amelyet akkortájt Krisztus istensége nélkül a berlini templomokban »kapni« lehetett.

* Az az evangelikus szabadság melylyel Luther boldogította a világot valóban oly nagy, hogy senkit sem feszélyez. Luther szerint még a tizparancsolat se kötelezi a keresztényeket.

Akkortájt magam voltam Istenem magamnak s a positiv vallások közül egyik annyit ért előttem, mint a másik, viselhettem udvariaságból az egyiknek uniformisát, valamint pl. az orosz császár porosz testőrenek öltözik, midőn a porosz király vendége gyanánt valamelyik potsdami katonai szemlében részt vesz...

Valamint Heine csodálatos szeszélye szerelmi költeményeiben is keserves guonyal fordul önmaga ellen, úgy áttérését is sokszor élcelődés, guny tárgyává teszi, de hogy valóban mennyi keserűséget és gyűlölséget keltett benne ez az emberi meggyőződés nélküli lépés, »Almancor« című tragédiájából tűnik ki, melyről dr. Karpeles (Heines sämtliche Werke I. kötet, 67 lap. Hamburg. Hoffmann c. Campe.) így ír: Ez az elnyomott zsidóság siralmi éneke, egyszersmind satyra azon zsidó iratokra, melyek akkortájt a berlini társaságban hangadó szerepet játszottak. A satyra céljaihoz képest Heine a cselekvényt messze időkbe helyezte, zsidók helyett mohamedánokat szerepeltetett, hogy annál akadálytalanabban adjanak kifejezést gyűlöletének, égő fájdalomának.

Még érdekesebb, amit maga Heine ír a Berlinben áttért zsidókról. Olaszországi utirajzaiban, melyek humortól, szellemtől, de egyszersmind, fájdalom, frivolitástól duzzadnak, egy szép olasz grisettenek így magyarázza a berliniek életét. (Heines sämtliche Werke VI. kötet. 150 lap.)

Berlin alapítását medvéknek köszönheti s

kit a mulasztás következményeire a legfelsőbb helyen is figyelmeztették, legutóbbi Bécsben időzése alatt minden tartalékban levő tehetségét arra fordítja, hogy az új fiemei kormányzó kinevezését már legközelebb keresztül vigye.

Csak nagy kérdés már most, hogy ki legyen az, aki erre a fontos állásra kijelöltetné, mert Fiume mostani képviselője gr. **Bathányi Tivadar**, a kinek minden irányban meg lenne a képesítése, hogy Fiumében az államot reprezentálja, nem talál köztetszésre a szabadelvű klubban, sőt sokan egyenesen az ő jelöltsége ellen agitálnak, viszont a két másik emlegetett jelölt gr. **Pálfi-Dann Vilmos**, jelenleg mosonmegyei főispán és gr. **Teleki Sándor** orsz. képviselő alig jöhetnek komolyan számba, mert ismeretlenek odalent a magyar kikötővárosban. Gr. **Dániel Ernő** kereskedelmi miniszter, a régebbi jelölt, szintén nem reflektál ezen méltóságra, míg gr. **Bethlen Andrást**, az ugyan-csak számottevő pályázó lett volna, még igen hosszú ideig ágyhoz szegzi betegsége.

Az új kormányzó személyét tehát még mindig csak keresik és a kormánypárti keblek szivrepeső reménykedése még egyre tart, mindazonáltal a beavatottak azt hiszik, hogy a korona választása mégis csak gr. **Bathányi Tivadarra** fog esni, mert ő a fiemeiek jelöltje s ez a körülmény a mostani viszonyok között nagy súlyjal esik bele a mérlegbe.

A kiegyezés a Reichsrathban.

A bécsi »Reichswehr« értesülése szerint a kiegyezési törvényjavaslatok csak a húsvéti ünnepek után fognak az új osztrák parlament elé terjesztetni tekintet nélkül arra, hogy a két állam kvóta deputációja elkészül-e akkorára a maga dolgozatával.

Az osztrák politikai körökben nagy többségre számítanak a kiegyezési törvények tárgyalásánál.

A megsértett levéltitok.

— Saját tudósítónktól. —

A budapesti büntető járásbírósa vezetője, Gajzágó Manó kir. ítélőtáblai bíró ma döntött ama följelentés dolgában, a melyet Molnár János apát levéltitok megsértésért adott be Bánffy Dezső báró ellen. A járásbíró, mint előrelát-

ható volt, a följelentést elutasította, mert bűnvádi eljárásra alkalmatlannak találta. A megokolásban elmondja, hogy két szempontból vizsgálta meg a följelentést: a ténykedés s a bírói illetékeség szempontjából. A mi az elsőt illeti, a bíró nem látta fennforogni a btk. 327. §-ába ütköző cselekményt, mert ennek második bekezdése szerint a levéltitok közzététele csak akkor válik deliktummá, ha a tettes a törvény által tiltott módon jutott a levélhez, a mi a jelen esetben nem történt. Fontosabb a megokolás alkotmányjogi része. A járásbíró hivatkozik a Háznak 1867. évi november 18-án tartott ülésében hozott határozatára, a mely kimondja, hogy a mit az országgyűlési tag, mint olyan a Házban vagy a Házon kívül mond vagy tesz, azért csak az országgyűlés által vonható felelősségre. Minthogy pedig Bánffy Dezső báró képviselői minőségben olvasta föl a levelet, az immunitás szempontjából is el kellett utasítani a járásbírósnak a följelentést.

A járásbíró végzése szószerint így hangzik:

Ő felsége a király nevében

a budapesti királyi büntető járásbírósa levéltitok megsértésének vétsége miatt vádolt Bánffy Dezső báró elleni büntető ügyben alulírt helyen és napon következőleg

végzett:

Ezen följelentés mint bűnvádi eljárás nem alkalmas, az eljárást szabályozó 2256. sz. rendelet 45. §-ának a) és b) pontjai alapján elutasítatik s erről magánvádló Molnár János apátplébános és országgyűlési képviselő értesíteni rendelték.

Megokolás.

A kir. járásbírósa hatásköréhez utalt büntetendő cselekmények körüli eljárást szabályozó fenti számú rendelet hivatkozott szakasza értelmében a bíróság mindenekelőtt hivatalból kellett, hogy vizsgálat tárgyává tegye: 1. a ténykedés, 2. hogy terhelt személyi működését tekintve tartozik-e a feljelentett cselekmény a kir. járásbírósa illetősége alá.

A ténykedés tekintetében úgy a följelentés nyújtotta adatok, valamint a képviselőháznak ez év január 20-án és következő napjain tartott ülésében több oldalról megvilágított tényállás szerint tisztán áll ugyanis az, hogy ama leve-

let, melyet Bánffy Dezső báró a képviselőház ez évi január 20-iki ülésén tartott beszéde folyamán a följelentés szavai szerint »a néppárt politikájának és programjának megvilágítása s az ország kellő tájékoztatása céljából« közérdekből egyes részeket fölolvastott, Blaskovits Ferencz, jelenleg nemzetipárti képviselő, még 1895. szeptember 20-án intézte magány vádló Molnár Jánoshoz, aki e levelet a nélkül, hogy annak titokszerűnek vélt tartalmát megörzendőnek találta — mint ilyen jól elhelyezte, avagy eltépte volna — azt a maga egészében úgy, a miként kapta egyéb értéktelen papirjai közé dobta s mint ilyen korábbi lakásáról kiköltözködésekor ott elhagyta.

Ugyancsak a följelentésből kitűnik az is, hogy a magánvádló helyébe beköltözködő új lakó az ott talált papir-halmaz közt föllett s érdekesnek fölismert ezen levelet átadta Vészi Józsefnek, a Pesti Napló volt szerkesztőjének, kinek útján Jeszenszky Sándor miniszteri tanácsos közvetítése mellett Bánffy Dezső bárónak kezéhez jutott.

A btk. 327. §-ába ütköző cselekménynek, melyre a vád alapított, alkotó eleme az, hogy a tettes a másnak szóló levél, irat, vagy sürgönynek birtokába helyezze magát. A birtokba helyezés tényéhez levéltitok megsértésénél két első föltétel szükséges és pedig: a címzett részéről a levél tartalmának megőrzése céljából legalább is annyi, hogy azt el ne dobja s ez által annak más kezébe való juthatását lehetségesse ne tegye; viszont a másik fél részéről azon félreismerhetetlen törekvés, hogy egy másnak szóló levelet magának megszerezzen oly célból, hogy annak tartalmát megtudja.

A büntetőtörvénykönyv 327. §-ának második alineaia szerint pedig, melyre a vád kifejezetten irányul, maga a levéltitok közzététele csak akkor képez deliktumot, ha a levél birtokba helyezése fentebbi módon s így törvény által valamely tilton uton történt legyen, a mi jelen esetben nem forog fön, de nem is állítatik, vagy ha a közzététele a levél küldőjének vagy a címzettnek károsításával használtatik föl. Károsítás alatt pedig a büntető jog szempontjából csak annyi kár értendő, ami szintén nem panaszoltatik.

A ténykedés tekintetében tehát a törvény világos rendelkezését és intencziáját szem előtt tartva, büntetendő cselekményt megállapítani nem lehetett, annál kevésbbé, mert a följelentésben foglaltak szerint címzett a hozzá intézett levelet elolvasva, a maga részéről semmi oly cselekvőséget nem tanusított, melyből azon akarata, hogy a levél titka az ő számára megőrizve maradjon kitűnnék, hanem a levelet minden továbbítás nélkül szemébe dobta s ott elhagyta; már pedig a törvény védelme az így eldobott és elhagyott irat ki nem terjeszthető.

A második kérdés, terhelt személyi minőségét tekintve, a bírói illetékeség kérdése volt. Tekintettel arra, hogy Bánffy Dezső bárónak a képviselőház több ülésén az ügyet érintő nyilatkozatai elválaszthatatlanok attól, hogy Bánffy Dezső báró miniszterelnök, mint egyszerű országgyűlési képviselő az inkriminált közleményt országgyűlési képviselői minőségében tette, tekintettel arra, hogy a magyar alkotmány a szólás és véleménynyilvánítási szabadságot, mint a közszabadság egyik legpregnansabb biztosítékát védvén, e védelmet mint eminens jogot szükségszerűleg első sorban a törvényhozás tagjaira s azoknak törvényhozői minőségükben tett nyilatkozataira adja meg a leghatásosabb mérvben, kimondván a Ház 1867. november 18-án tartott ülésében 1363 szám alatt hozott határozatában azt, hogy a

azért tulajdonképen »Bärlin« a neve, valamint, hogy a medve ott is diszeleg ezimerében. No de a városi medvék oly szelidek, sőt oly műveltek, hogy a legszebb tragédiákat írják a legmegindítóbb zenét komponálják. Farkas is van ott elég, de mivel varsói báránybőrt visetnek, nem egykönnyen ismerhetők fel. Dunahudak röpködnek ott s bravour-áriákat énekelnek s jávorigimek talpálnak s becsületük, mint műértőknek igen nagy. Egyébiránt igen mértéktelenesen s szorgalmasan élnek, a legtöbbben fülig hóban ülnek, dogmatikákat, épületes könyveket, vallástörténelmet írnak műveltebb körök leányai számára, katekizmusokat prédikációkat az év minden napjára. Eloha-költeményeket s e mellett nagyon erkölcsösek, hiszen fülig ülnek a hóban.

— Hát keresztények a berliniek? kérdé a signora csudálkozva.

Olyas valamit lehetne róluk mondani. A kereszténységben ugyan nem hisznek, egyáltalán nem s nagyon okosak (!) is ahhoz, hogy komolyan gyakorolják azt. Hanem, mivel tudják, hogy az államban szükséges dolog a kereszténység, hogy az alatt valók szép alázatosan engedelmességedjenek, hogy nagyon sok lopás és gyilkosság ne történjék, azért nagy ékesszólással legalább másokat iparkodnak keresztényekké tenni, helyetteseket keresnek a maguk számára egy olyan vallásban, amelynek főnmaradását óhajtják, de amelynek komoly gyakorlata terhükre esik. E zavarban fölhasznál-

ják a zsidók szolgálatkészségét, ezeknek kell keresztényekké lenniük s mivel ez a nép jó szóért és pénzért mindenre képes*, tehát már oly jól belegyakorolták magukat az evangélius kereszténységbe, hogy egész pompásan tudnak a hitetlenség ellen kiabálni, a Szentháromságot életre halálra védelmezik, néha még hisznek is benne, a racionalisták ellen hadat viselnek, mint misszionáriusok bejárják az országot, úgy hogy már irigységet keltenek s a régi mesteremberek panaszkodnak, hogy az ujak belekontráknak az ő szakjukba s hogy a kereszténység egész zsidó kezekbe jutott.*

Aki a mondottakat egybeveti, némileg meg fogja érteni azt a különös tüneményt, hogy Heine útjában az ígért földje felé elhibázott élete következtében megállott Nebo hegység Mózessel, ki iránt oly rajongó tisztelettel viseltetett s nem látta elég közelnék sem Bethlehet, sem a kálváriát. Valamint egyes keresztények kereszténytelen kegyetlensége annyiszor akadályozta a vad népek megtérítését s a misszionáriusok önfeláldozó munkássága nem volt képes »a vad fehérek« benyomását kiegyenlíteni; úgy Heinet is Berlin hitetlen és türelmetlen lutheranizmusa örökre elidegenítette a kereszténységtől. Csak az Atyát ismerte meg, de hozzá ezután egész szívvvel ragaszkodott.

* Dehogy mezném én ezt hinni, ha nem Heine írta volna.

mit az országgyűlési tag mint olyan a házban és a házon kívül mond, vagy tesz, azért csak az országgyűlés és pedig annak azon háza által vonható felelősségre, melyhez tartozik. Tekintve, hogy e harározatát folytonos gyakorlata által fentartotta és öregbítette, biztosítván és védvén ez által a törvényhozó testület épességét s az országgyűlési tanácskozások szabadságát, eltökélve attól, hogy a képviselőház ezen, mint különben is első sorban saját ügyével az 1897. évi január 23-án tartott ülésében 355. szám alatt beadott határozati javaslata feletti tanácskozásai folyamán tényleg foglalkozott is, kellett a feljelentést, mint különben is bírói utoni üldözésre alkalmatlant, a fentebb kifejtett indokok alapján elutasítani.

Budapest, 1897. évi február hónap 10.
A budapesti kir. büntető járásbírósa vezetje

Gajzágó Manó,
kir. ítélőtáblai bíró.

Ezt a végzést Gajzágó bíró még ma délben megküldötte a képviselőháznak és a főljelentőnek.

ORSZÁGGYŰLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, február 10.

Elnök: Láng Lajos.

Jegyzők: Lehótzky Vilmos, Molnár Antal, Lázár Árpád.

A kormány részéről jelen vannak: Bárány Bárány, báró Dániel, Josipovich.

Láng Lajos ült az elnöki székre s 42 honatya jelenlétében mondta el a kisiparról beszédét dr. Major Ferencz.

Major Ferencz: Pártunk főtörekvése a mezőgazda, a magyar kisipar elhanyagolt érdekeinek előtérbe helyezése.

De midőn ezeknek az eddigieknek sokkal nagyobb méltánylását és védelmét sürgetem, nem hagyhatom szó nélkül azon visszasságot, melyet a külföldi áruk által élvezett kedvezményekben látok; melyek a magyar gazdasági és iparososztály jólétére nyomasztólag hatnak.

A tarifa-ügyre vonatkozólag — különösen a szomszédos forgalom megdrágítása ellen kell kifogást emelnem, mert ezt méltányosnak nem tartom.

Nagy súlyt kívánok fektetni a közelségi vasutak kiépítésében arra, hogy azok ne csak a nagy vonalak forgalmának emelésére, hanem arra is szolgáljanak, hogy az ország különböző vidékeinek sajátos termékei a fogyasztási vidékekkel lehető legkönnyebb összeköttetésbe jöjjenek, mi által a gazdasági és ipartermékek kellő árban értékesíthetők.

Igen fontosnak tartom, hogy az engedélyezésnél mindig a közérdek legyen irányadó, a vonalak utiránya, az építés olcsósága s az egyes vidékek mily mérvben való hozzájárulásánál. Az ipar jelen helyzetéről szólva, a hatvanas éveknek mindent betöltő szabadság iránti vágyódása egyengette útját a szabad iparnak. Annál is inkább, mivel az 1859. évi osztrák absolutistikus ipari rendtartás iránt teljes gyűlölettel viseltettek iparosaink s az akkori mozgalmak annyira felélesztették iparosainkban az iparszabadság iránti vágyódást, hogy az új ipartörvény alkotása elkerülhetlenné vált.

Az új ipartörvény szabad versenyre bocsátván az ipart, eltörölvén a képesítést, a társulást megbénította és közprédája lett a kedvezményes gyáriparnak a mindent felfaló, üzérkedő tőkének, ezzel tönkrement derék közeposztályunk.

Tekintettel tehát arra, hogy az ipartörvény módosítását már az országos ipartestületi kongresszusok folyton sürgetik, itt volna az ideje, hogy a kereskedelmi miniszter és az ipar törvénynek a képesítésre fektetett revízióját javaslatba hozza.

Az ipar szakoktatás is mélyen érint, az iparos osztály helyzetét miért is kívánatos volna, hogy a különféle ipariskolák egymással összefüggésbe hozassanak s hogy a tanonc-

iskolák tanterve revisio alá vétessék, hogy a tanoncok oktatása díjmentes legyen.

Nagyfontosságú kérdés az iparososztály hitelviszonyainak rendezése.

A kis iparosnak senkire sem hitelez — ő azonban kénytelen mindenkinek hitelt nyitni — s csekély befektetését és rendelőnél lekötöni.

Kívánatos lenne, hogy a kereskedelmi miniszter által összehívott szaktanácskozmánynak az iparszövetkezetek ügyében hozott javaslatai az iparosok érdekében mielőbb a megvalósítás stádiumába lépjen.

Kívánatos továbbá a kisiparos osztály érdekében, hogy az adózás igazság s méltányos legyen.

Zichy Jenő gróf első sorban Szemere Attila beszédére válaszolt, a ki őt az iparapostol elnevezéssel gúnyosan illette, Tisza István pedig ezt folytatta. A felelet első része védelmül szolgál az iparegyesületnek, a melyről számokban mutatja ki, mennyire méltatlan volt a Szemere vádja. Fölsorolta az egyesület nagy számú alkotásait, a melyek közt nem az utolsó az első országos kiállítás s a kereskedelmi múzeum. Minthogy pedig ezeket az adatokat fölolvasta, Láng Lajos lírai hangon lézengett a szónokhoz:

— Kérem a képviselő urat, méltóztassék magát a házszabályokhoz tartani; a beszédet fölolvadni nem szabad.

— Hiszen ez idézet! zugott az elnökre haragosan az ellenzék, hát a mikor a miniszter-elnök az egész beszédét olvassa? Neki szabad Zichynek nem?

— Én csak arra kértem a képviselő urat, hogy némileg tartsa magát a házszabályokhoz; mentegedőzdött Láng.

— Bocsánat, szót Zichy, ezek adatok és számok, senki se követelheti, hogy mindezt szerves rendben a fejemben tartsam, végre is az én fejem se káptalan.

Röviden aztán éljenzés közt befejezte beszédét és sorra került a kereskedelmi miniszter.

Dániel Ernő bárónak Kossuth Ferencz objektív és nyugodt beszédére az a válasza, hogy a vám- és kereskedelmi szerződés fényes tanúsága annak, hogy igen is e tekintetben van összrendelkezési jogunk, mert máskülönbö meg sem köthetünk volna ezt a szerződést. Hogy pedig ez iparunk s általában anyagi érdekeink javára volt, hivatkozik arra, hogy egy esztendőben csak a liszt- és terménykivitelünk 206 millió forint ára volt; ámbár nem tartja helyesnek az ilyen bizonyítási módot. A gabonaárak súlyedségéből sem szabad következtetni, hiszen Angliában 50—60%-kal súlyedt a gabonaár. Azt hiszi, a költségvetést a vám- és kereskedelmi szerződésekre való vonatkozás nélkül kell megítélni. Major Ferencznek a kisipar dolgában elmondja, hogy a kormány új utra akar lépni, a melyen sikeresen fog működni. Ferlicska sok helyes nézetet nyilvánított. Ha lehetne, a miniszter 70,000 frtnál többet venne föl a költségvetésbe s ipari szövetkezetek segítésére; de ezek a szövetkezetek oly lassan alakulnak, hogy még ezt az összeget sem veszik igénybe. Ő oly központi intézetet fog szervezni, a melynek közgei ezt a szövetkezést nagyban elősegítik. A fegyencz- ipar tényleg kárára van a kisiparnak. Már 1883 óta tárgyalnak e kérdésben az igazságügyminiszterrel, a ki ezután másféle irányban fogja a fegyenczket foglalkoztatni, leginkább pedig gazdasági munkával. Komolyan foglalkozni kíván a kormány az ipartestületek jogkörének tágításával s a képesítés igazolásának szigorításával. Erről majd az ipartörvény revíziójával fog gondoskodni. Tisztelt Szemere Attila képviselőtársam így folytatja, javaslatokat tett, a melyek egyezők a kormány programjával. Új azonban a vásárügy rendezése. A kormány nem kívánja a már szerzett vásárjogokat konfiskálni, hanem kitanítja az iparosokat arra, hogy nem hasznos rájuk a vásárok látogatása. A nagyipar kérdésében az a nézete, hogy kevés az, ha a kormány csak a bevenolus spektátor szerepét vállalja el. A kormánynak jó példával kell eluljárnia a nagyipar megteremtésében. Valamelyes gyáriparnak immár van is. 1885. óta 400 és néhány gyár létesült. 190 olyan ezek közt, a melyek a gyár minden attributumával bírnak, 36 pedig részvénytársaság s egyenkint több, mint 300,000 forint alap- tőkével. Az a legegészségesebb, ha a nagy gyár-

ipar a kicsiből fejlődik ki. Elismeréssel szól Szemerevel szemben az iparegyesület működéséről; a miniszter a jövőben is számít arra, hogy ez az egyesület az ipar érdekében a jövőre is támogatni fogja őt. A kormány immár intézkedett az iránt, hogy az országban az összes vízi erőket összeírják; ha ez megtörténik, nyilvánosságra hozzák. A munkáskérdésre nézve egyetért Tisza Istvánnal abban, hogy a munkások szabad egyesülése biztosítandó. Nálunk nagyobb szabású szociális mozgalom akkor fog kifejlődni, a mikor a nagy gyáripar nagyban kifejlődik. Természetesen azonban már előre el kell készülnünk az esetleges baj gyógyítására. Hivatkozik az angol Royal Comision jelentésére. A balesetek kötelező biztosítását hangoztatta Tisza. (Tisza István tagadólag int.) Bocsánat ha félre értettem. Baross Gábornak nagy célja volt: a hazai ipar megteremtése és fölvirágzása, megállott ezért akkor, a midőn arról volt szó, hogy a kötelező biztosítás a tőkét elriasztja az ipartól. E kérdéssel folyton foglalkozik a kormány, de még nem határozott, kéri a költségvetés megszavazását. (Helyeslés.)

Tisza István félremagyarázott szavait helyre igazítja, az elnök a vitát bezárta és az előadói székben Pulszky Ágost állott föl szó- lásra s védekezett Kossuthnak az ellen a vádja ellen, hogy a költségvetést nem ismertette. Ez fölösleges.

Kossuth Ferencz: Hát akkor minek az előadó?

Pulszky Ágost: Semmi szükség általános vitára és általános fejtegetésekre. (Derűtlenség.)

Hentaller Lajos: Akkor hagyja el a helyét általánosan.

Pulszky Ágost: Kossuth nem is ösmeri a parlamenti szokásokat; pedig ez megkövetelhető tőle.

Pulszky a baloldal folytonos közbeszólásaiban magyarázza, hogy az előadó a vita bezárása után is szólhat.

Kiáltások: Hiszen elő-adó, nem utó-adó. (Zajos derűtlenség.)

Pulszky Ágost: Ezután polemizál az egyes szónokokkal s a költségvetést elfogadásra ajánlja.

Kossuth Ferencz: Nem érti, hogy mért haragszik Pulszky, holott ő nem személyében támadta meg, csak a rendszert hibáztatta, mely legujabban az előadókat vezeti, hogy t. i. nem beszélnek. Ha előadó az előadó, mért nem beszél előre s ha utólagosan szokták összegezni az érveket, mért nem nevezik őket utólagosan összegezőknek, vagy résznek? Szóval nem tudja, hogy mért haragudott meg annyira Pulszky. Csak ennyit akart megjegyezni.

A képviselőház többsége ezután elfogadta a költségvetést általánosságban.

Öt perc szünet.

Szünet után a részletes tárgyalás következett.

Lukács Gyula a távbeszélő intézménye ellen kel ki, mely mai alakjában nem felel meg a követelményeknek. A bpesti telefon pedig drága s amellet nem lehet kellő összeköttetést se kapni.

Thali és Visontai szintén kéri a telefon díjjak méltányos fokra való leszállítását.

Sturman a »pestis« ügyben interpellálta a belügyminisztert s kéri hogy mi igaz azokból a hírekből, melyek az upesti »pestis«-ről elterjedtek.

Perczel belügyminiszter röviden azokat adatakat nyilvánítja.

Végül Kubik Béla interpellált, egy bpesti anyakönyvvezető visszaéléseire vonatkozólag.

Ezzel a gyűlés véget ért.

Az új nagyváradi kanonok.

Lapunk tegnapi számában már jeleztük, hogy a király a néhai Petrovics Ferencz halálával megüresedett kanonoki stallumra Dr. Bognár István budapesti egyetemi tanárt nevezte ki. A hivatalos lap tegnapi száma hozta meg a kinevezést, mely a következőleg hangzik:

Vallás- és közoktatásügyi m. miniszterem előterjesztésére a nagyváradi l. sz.

székeskáptalannál megürlt stallum litterariumot dr. *Bognár István* budapesti tudomány-egyetemi tanár s ez idei rectornak adományozom.

Kelt Bécsben, 1897. évi január hó 29-én.

FERENCZ JÓZSEF s. k.

Dr. WLASSICS GYULA s. k.

Az új kanonok életrajza a következő:

Bognár István Vásárhelyen, Pozsonymegyében szül. 1842. decz 16-án tehát 54 éves. Gymnaziumi tanulmányait Pozsonyban és Nagy-Szombatban nagy sikerrel elvégezvén 1863-ban Sczitovszky hercegprimás a római *Collégium Germanicum*, a *Hungaricum*ba küldte, melyet III. Gyula pápa alapított 1552-ben a kiválóan tehetséges papok, különösen német nemzetiségűek számára, melyhez utóbb a magyar collegiumot csatolták s a kettős intézet egyetemi rangra emelkedett. Hogy ezen intézetben mily kitűnő nevelés és tanításban részesülnek a papnövendékek, nem kevésbé tanúsítja azon körülmény, hogy a Magyarországból odaküldött ifjak közül 200 év alatt 7 lett primás és 45 püspök. Itt 3 évig hallgatta a bölcsészeti, 4 évig a hittudományokat. *Bognár* semináriumi tanulmányait befejezvén, 1866-ban megszerezte a bölcsellettudori, 1870-ben pedig a hittudori diplomát s 1869. márczius 29-én pappá szenteltetett a *laterani basilikában*. Nemsokára azután Mindszente napján a bibornokok jelenlétében tartott egy szent beszédet. Nehány hónap mulva a bécsi Pázmaneum tanulmányi felügyelőjévé nevezték ki. Itt működött egészen 1874-ig, amikor a fiatal tudós papot Simor hercegprimás a szentirási tanulmányok tanárává nevezte ki Esztergomba. Öt év mulva 1879-ben ő Felsége a budapesti m. kir. tudomány-egyetem hittudományi karához, az új szövetségi szentirás (az esztergomi kanonokká lett Hornig utódjává) rendes tanárává nevezte ki őt. E minőségben működik azóta szakadatlanul a budapesti egyetemen, hol időközben több ízben volt hittudománykari dékán is, a múlt évben pedig az egyetem rector magni fiutává választott az 1396/7 tanévre. Itt éri most a király kegye, a nagyváradi székeskáptalan üresedésben lévő litterarium stallumára nevezvén ki őt. Czime: A szt. *István-társulat* kiadványainak egyházi censora, pápai lb. kamarás, budapesti szentszéki ülnök, az aquinói szt. Tamás társ. elnöke, bölcsészeti és hittudor. Irodalmi működését illetőleg különösen két nagyobb értekezése keltett széles körben feltűnést. Egyik a budapesti »Aquinói szt. Tamás« bölcselati társaságban felolvasott értekezése az »*Ethikai determinizmusról*«, mely a »*Bölcselati Folyóirat*«-ban is megjelent, másik pedig a múlt évi október havában tartott rectori székfoglalója a »*Hittudományi oktatás reformjáról*«, amelyben igen üdvös eszméket vetett fel. A különféle folyóiratokban különben számos dolgozat jelent meg tőle, mint például az Aequiprobabilismusról irt tanulmánya. Nagy érdeme van még Pázmány Péter bölcselati kéziratának sajtó alá rendezésében. — Egyik alapítója volt az Aquinói Tamás társaságnak, melynek egyuttal buzgó elnöke is.

Az új kanonok magas, de kissé hajlott termetű ember, markáns vonásokkal. Nagy műveltségű s finom modorral bir. A latin nyelven kívül folyékonyan beszél több európai nyelvet. A nagyváradi társadalomnak bizonyára rövid idő alatt kedvelt tagja lesz. Beiktatási idejét a napokban fogják kitűzni.

Rectori állását és méltóságát a tanév végéig természetesen megtartja s így csak hónapok mulva jön le Nagyváradra stallumát végkép elfoglalni.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Február 17. Bittner Ferencz sajtópere Szügyi József ellen.

* **Nem emelik a városi közköltőt.** A belügyminiszter Nagyvárad város 1897. évi költségvetését azzal küldte vissza, hogy a hiányként mutatkozó 25906 koronának a fedezésére nézve nem helyesli a célba vett módozatot, mely szerint a hiány a jövő év terhére veendő kölcsön útján fedeztessék, hanem a fedezet törvényes módjára: a közköltő megfelelő emelésére utasította a várost. A miniszter ezen leirata nem ugyan a város házában, de a polgárság körében nyughatatlanságot keltett. A városi tanács tegnapi ülésében olyan határozatot hozott, a mely megnyugtatólag hat a polgárságra. Felterjesztést intéznek a belügyminiszterhez, a melyben kimutatják, hogy a hiányzó 25906 korona fedezésére nem szükséges a közköltőt emelni, mert a fizetés emelést, az újabb határozat szerint már 18112 koronával mérsékeltek s birtokváltozási illeték életbeléptetése által szintén a költségvetésbe fel nem vett jövedelemhez jut a város. Ez a két körülmény feleslegessé teszi a közköltő emelését, nem csak, de meg némi felesleget is fog eredményezni. A tanács javaslatát beterjeszti a közgyűlés elé.

* **A mai közgyűlés.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának mai közgyűlésén a már közölt tárgysorozatba felvett ügyeken kívül még néhány póttárgy is elintézésre kerül. Azonban ezek sem kiváló fontosságúak s így remélhetőleg könnyen végeznek a megbővült tárgysorozattal. Érdekesebb mozzanat legfeljebb a polgármesteri jelentés kapcsán felkerülő interpellációknál lehet. Ezekre pedig különösen az utóbbi időkben számítani lehet.

* **Kioszk a Schlauch-téren.** Megemlékeztünk már azon beadványról, melyet Nagy Márton ezukrász adott be a városi tanácshoz, egy a Schlauch-téren felállítandó kioszk tárgyában. Tegnapi nyújtotta be a városból készült épület rajzát is, mely csinos s á g á v a l, csak díszére válna, városunk szép terének, körülbelül 10 méter hosszú és 5 méter széles. A tanács által kijelölt helyen állítaná fel s hideg étkeket valamint hűsítő és szeszes italokat, süteményeket, fagyaltot stb. árusítana ki a közönségnek. Igéri, hogy hetenkint többször este 8—10 óra közben zenét is nyújtana a közönségnek. Nemcsak megadhatónak, sőt üdvösnek és kívánatosnak tartjuk a tanács engedélyét, mely e szép tér fellendítésére nézve igen nagy tényező lenne. Mindezek előtt azonban óhajtandó, hogy a szép parkokba a város a gázvilágítást bevezesse, a mint már régen kellett volna.

* **Birtok eladás.** Gróf Korniss Károly főrendiházi tag szerepi 10.000 holdas birtokát, melyet Kelemen János volt aiországbírótól örökölt, eladta a m. kir. kincstárnak három millió forintért, az az holdját 300 frtért.

* **Télapó megemberelte magát.** Az ideitél olyan nagy erővel mutatkozott be deczember elején, hogy a tüzelővel szükön rendelkezőket aggodalom szállotta meg, a téli sport kedvelői pedig előre örültek az élvezetnek, hogy kimulathatják magukat Nagyvárad ez idő szerint egyetlen jégpályáján, a Városligetben. A kellemes és kellemetlen csalódásból azonban kijutott csakhamar, már kinek melyikből. Két hónap óta az időjárás változatosságban ver-

senyett bármely szeszélyes áprilissal. Egyik nap pompás májusi idő csalta sétára a közönséget, már a másik nap hideg novemberi eső csurgott a nyakunk közzé. Ugy látszik azonban, hogy megunta ezt a játékot s beigazolta a közmondást, a mely szerint a farkas nem eszi meg a telet. Pár nap óta, a hogy a hó vastag téli bundával takarta be a határt, kemény, időnk van. A nappal letűző meleg sugarak olvasztják a verőfényes oldalokon a havat, éjjel pedig kemény hideg van. A hegyek között annyi hó van összehalmozva, hogy a gyors olvadás árvizzel fenyegetné a folyók mentét, de az éjjeli fagyok megakadályozzák a gyors olvadást s ha hosszabb ideig ilyen időjárásunk lesz, megmenekülünk a tavaszi áradásoktól. — A pompás derült napot felhasználják Halifax hívei. Tegnapi sokan felkeresték a Városliget jegét, a mely a pár nap óta tartó fagyás és kitűnő gondozás folytán már teljesen alkalmas a korcsolyázásra s kilátás van rá, hogy jó ideig kellemes szórakozást fog nyújtani.

* **Főuri eljegyzés.** Gudenus Géza báró huszárfőhadnagy a napokban tartotta eljegyzését Korniss Mária gróf kisasszonnyal. Gróf Korniss Károly főrendiházi tag hugával. A ritka vallásos érzelmeikről ismeretes jegyespár eljegyzéséhez szívből kívánjuk Isten áldását.

* **Eleven ujság.** Felkérem az »Eleven Ujság« szereplőit, hogy ma este 8 órakor a Rimanóczy szálloda felső termében teljes számmal megjelenni sziveskedjenek. Lovassy Andor a »Hirlapíró szövetség« elnöke.

* **A quóta emelés és a városi tanács.** Heves vármegye törvényhatósága volt az első az országban, a mely tiltakozó állást foglalt a liberális kormány azon szándéka ellen, hogy a hatalom birhatásáért beleviszi Magyarországot a quóta emelésbe s ezáltal ismételve súlyos terhekkel sújtja a nemzetet. Heves megye feliratot intézett a képviselőházhoz a quóta emelése ellen s ezen feliratot pártolás végett az összes törvényhatóságoknak megküldte. Így jutott a felirat Nagyvárad városához is. A városi tanács tegnapi ülésén tárgyalta az átiratot s *nem hozott érdemleges határozatot, hanem véleményezés végett kiadta azt a pénzügyi szakbizottságnak.* A dolog amennyiben érthetetlen, éppen úgy hisszük, hogy az egész országban egyedül is áll. A kérdés a pénzügyi szempont mellett főleg politikai s így aligha van arra szükség, hogy Nagyvárad város pénzügyi szakbizottsága hányja-vesse meg, vajjon megbirja-e Magyarország pénzügyi helyzete a quóta emelését. — *Inkább az üniki tanács legáltalább is furcsa eljárásából, hogy nem mert határozott színt vallani s a pénzügyi szakbizottságtól provokál véleményt. Köpenynek ez nagyon jó.* Azonban hisszük, hogy bármiként határoz a szakbizottság és majd ennek a véleménye után a tanács, a törvényhatóság teljes egészében csatlakozni fog Heves megye hazafias kezdeményezéséhez s szintén felemeli tiltakozó szavát a nemzet érdeke ellen intézendő merénnyel szemben.

* **Névváltoztatás.** Nyegru Mihály élesdi lakos vezetéknevének »Fekete«-re változtatását a belügyminiszter megengedte.

* **Asszonyok a képviselőház karzatán.** A külföldiek karzata tömve volt ma. Összesen csak négy asszony ült fönn, de azért mégis tömve volt, mert a képviselők bucsujárásaként jártak föl. Az egyik asszony a kereskedelmi miniszter neje volt. Egész udvar vette körül. Mig odalenn a férjének szavaztak bizalmat, neki odafönn hódoltak; hódolat és bizalom... ez nagyon elég egy családban. A másik szép asszony Gajári Géza felesége. Körülötte a fiatal képviselő-gárda szorgoskodott. Egyik jött, a másik ment. A harmadik és negyedik hölgy

a társasághoz tartozott. S ezek négyen voltak ma a legérdekesebb témák. Beszélhettek odalenn akármit, azért a honatyák bizony csak a karzatra figyeltek.

* **Hangverseny-társulat a Bazárban.** Már napok óta egy előkelő hangverseny társulat működik a »Bazár« éttermében, mely társulat egyes tagjait már előnyösen ismerjük. Minden este szép és elegáns közönség gyűl össze meghallgatni a változatos műsort, mely *magyar népdalokból és magyar operett* részekből áll. Az estélyeken sok család is részt vesz s mi is bátran ajánlhatjuk bárkinek, mint az erkölcsi érzéket egy cseppet sem sértő, izléses hangverseny társulatot, melynek tagjai: E. Szabó József (igazgató), Lendvay Anna, S. Hegyi Izsó, Lengyel Rózi és Leeb Vilmos. Az előadások 8-tól 1/2 11 óráig folynak, minden nap változatos műsorral.

* **Nagy menetgyakorlat.** A helyben állomásozó összes közshadseregbeli gyalogság tegnap nagy menetgyakorlatot tartott. A csapatok reggel a 37. gyalogezred lobogójával, egy üteg tüzérség és egy szakasz lovassággal Bors község alá vonultak, Cénarclaince de Grancy vezérőrnagy vezérlete alatt. A pompás derült idő kedvezett a menetgyakorlatnak. Délután 1 órakor zenével vonultak be a csapatok a városba.

* **Szerencsétlenül járt munkás.** A tüzérlaktanya építésénél tegnap nagy szerencsétlenség történt. Egy munkás az állványról a mélységbe zuhant s rémülten siettek a többiek segítségére. Esméletlenül terült el a földön s hiába élesztgették, nem sikerült eszméletére hozni. Beszállították a kózkórházba, hol az orvosok *belső vérzést és agyrázkódást* konstatáltak. Sarkadi József a vizsgálat érdekében kikartatta hallgatni a szerencsétlen embert, de még az orvosok sem tudták eszméletére hozni s így még a nevét sem sikerült megtudni ezideig. A sérülései oly súlyosak, hogy életben maradásához semmi reményt sem fűznek. A kórházban dr. Fráter Imre főorvos vette gondos ápolás alá.

* **Hogy mulat a kőműves.** A Külváros egyik szerény kocsmájában, mely Balogh S.-né tulajdonát képezi, betért egy kőműves legény. Eleintén szelíden szopogatott egy félliternyi bort, de aztán mindig sűrűbbek és sűrűbbek lettek a poharak, míg aztán alaposan becsipett a legény. Felállott a székről s oda kiáltotta a tulajdonos nőnek: »nézzen ide, így mulat a kőműves legény!« Erre beütött egy ablakot, majd a tükörre került a sor s rengeteg kárt okozott. Feljelentették a rendőrségnél.

* **Egy derék községi bíró.** A mai liberális tultengés közepette jól esik látnunk, a vallásérkölc egy-egy szép példáját. Hegyköz-Kovácsból írja levelezőnk, hogy a község új bírója dicséretes intézkedésekkel kezdte meg hivatalát. A községben a vasárnapi munkaszünetről szóló törvényt eddig nem nagyon tartották meg. Az új bíró nemcsak egyszerűen intézkedett a törvény megtartásáról, hanem aláírási ivateket bocsátott ki, a melyen a lakosok kötelezték magukat a vasárnapi munkaszünet szigorú megtartására. Csupán két lakos nem írta alá az ivate. (Ezekre ott a törvény.) Elhátározta továbbá a községi képviselő testület, hogy az előjáróság minden vasárnap testületileg megjelenik az isteni tiszteleten s a község házában vasár és ünnepnapon semmi ügyesbajos dolgot nem intéznek. Még a dobszó hirdetést is betiltották vasárnap. A szép intézkedés dicséretére válik első sorban a derék bírónak, de az előjáróság szintén elismerést érdemel.

* **A jegyzői vizsga reformja.** A jegyzői vizsgákat évről-évre nehezebbé teszik. Nem elég, hogy két év óta az anyakönyvek behoza-

talával kötet számra menő új rendeleteket kellett betanulniok, a jelöltetnek most a belügyminiszter újabb rendeletet bocsátott ki, mely szerint ezentul a jegyzői vizsgáló bizottság tagjai lesznek a megyei tiszti főorvosok is, hogy a jelöltnek közegészségügyre vonatkozó törvények és rendeletekben való jártasságáról abban járatos egyének győző hessenek meg. Nemsokára szükség lesz, hogy a hat gymnaziális qualificatiót is felemljék, — mert lassanként egy falusi jegyzőnek egy élő »Közigazgatási Törvénytárra«, kell válnia.

* **Gyilkosság.** Ismét véres gyilkosságot követtek el Nagy-Szalontán e hó 8-án. Lakatos Mihály és Szentmiklóssy Pál ugyanis még a reggeli órákban elindultak Nagy-Szalontáról a somontai nevű erdőre azon célból, hogy ottan fát vágjanak. El is érték a nevezett helyre, hol is letelepedvén, hozzá kezdtek a reggelihez és a beszélgetéshez. Beszélgetés közben valami fuvarozási dolgon annyira összevesztek, hogy Szentmiklóssy Pál felugrott ülőhelyéből, s a kezében levő késsel — melylyel evett — Lakatos Mihályt oly szerencsétlenül szúrta szíven, hogy az azonnal szörnyet halt. A szerencsétlenül kimult Lakatost özvegye és négy kiskorú gyermeke siratja. A kir. járásbírósa a bonczolást f. hó 9-én ejtette meg. Szentmiklóssy Pál már a járásbírósa fogházába kísértetett. Ugy látszik, hogy a gyilkosság szándékos, a mennyben az elhaltat már ezelőtt 5 évvel is nyakon szúrta Szentmiklóssy.

EGYESÜLETEK.

A v.-velencei Nép kör ülése. A várad-velencei és váraljai nép kör válaszmányi és tisztviselői tagjai felkéretnek, hogy f. évi február hó 11-én az az csütörtökön este 7/2 órakor tartandó válaszmányi ülésen okvetlenül megjelenni sziveskedjenek. A z e l n ö k s é g.

Az Erzsébet leányrüház karácsonyfájára adakoztak Böhm Ferencné ivén: Böhm Ferencné 1 frt. K. Szűcs József 10 kr. Schwartz Sámuel, Erdélyi Pál, Erdélyi Paula és Gizella 20—20 kr. Papp György 30 kr. N. N. 30 kr. Roskovics Béláné 30 kr. N. N. 30 kr. Szabó János 10 kr. Lőrincz Soma 20 kr. Veress N. 50 kr. Roskovics Rózsika 20 kr. Petrók Éva 10 kr. Fekete Péter 20 kr. Limp József 10 kr. Hoffman Mária 20 kr. Daray Máttyás 1 frt. Kucsinka Erzsébet 5 kr. Klembárszki János, Szép István, Zöld Sára, Oláh Imre 10—10 kr. Csáki János 20 kr. Veress Demeter 10 kr. Szabó György 10 kr. Kovács András 5 kr. Mayernyik György 5 kr. Szabó Károly 20 kr. Szép József 10 kr. Szép Borbála 5 kr. Kovács András 5 kr. Janesó Péterné 10 kr. Halmazsán Demeter 20 kr. Nyikom József 5 kr. Fekete János 50 kr. Korda Andorné ivén: Korda Andorné, Ritter Jenő, Freichauer József, Koszocsa Dávid 1—1 rrt. Mikloska Anna ivén: özv. Mikloskáné 2 frt. Halász Kálmáné 1 frt. Reke Vilmosné 1 frt. Kovács Kálmáné 50 kr. Dr. Zakariás Simon 1 frt. Karolin 50 kr. Zonda Ferencné 2 frt. Starin Antalné 50 kr. Lobstein Samuné 50 kr. Fráter Béláné ivén: Balási Józsefné 5 kr. Kardos Jánosné 2 kr. Balási József 1 kr. Özv. Béressy Dánielné 35 kr. N. N. 1 frt. Pátusi Istvánné 50 kr. Szentiványi Ferencné 20 kr. Dr. Fráter Gáspárné 50 kr. Szongoth Gyula 10 kr. Gáspárdy Gyuláné 50 kr. Konrad Lászlóné 50 kr. Minory Istvánné 10 kr. N. N. 50 kr. Bezsek Rozvany Erzsébet ivén: Rozvany Frzsébet 1 frt. Rozvany György 1 frt. Csáky Györgyné 50 kr. Lovassy Ferencné 2 frt. Özv. Kutso Józsefné 50 kr. Beczkay Brthurné ivén: Beczkay Brthurné 6 frt. Wenter Jenő, Bakó Károlyné, Pécsy Antalné, Meron István 50—50 kr. Anlauf Jánosné ivén: Anlauf Jánosné 1 frt 50 kr. Pécsy Antalné 50 kr. Fabriczius Dezsóné 2 frt. Bölönyi Józsefné 2 zsák burgonya. Plander Sámuel 1 vese pecsenye. Schadeberg Béla 1 hordó ecet. Diósy Soma 2 frt. Fr edländer Herman 27 szalma kalap.

Fogadják hálás köszönetét a jótékony adakozók és gyűjtők.

Az elnökség.

IRODALOM.

A Magyarországi kath. Egyletek évkönyve az 1897. évre.

Ily czimen egy 150 oldalra terjedő füzet hagyta el a sajtót Gyürky Ödön, a budapesti »Kath. kör« titkáranak szerkesztésében. A rendkívül ügyesen összeállított füzetből kitűnik az összes magyarországi kath. tudományos irodalmi, kulturális, társadalmi, szociális, jótékony s egyéb czélú egyletek jegyzéke a tisztviselők, a tagok számának és az egyesületek vagyonának kimutatásával együtt. A füzet második része hasznos utmutatásokat és felvilágosításokat ad a kath. egyletek alakítására, az alapszabályok kidolgozására s vezetésére. Igen örvendetes a statisztika, mely hazánkban a kath. egyletek szaporodását mutatja. Míg 1895-ben 325 kath. egylet volt Magyarországon, 1896-ban már közel 500, miben nincs bele számítva a még meg nem erősített alapszabályokkal bíró és a már megalakult, de még hivatalosan be nem jelentett kath. egyesületek száma, úgy hogy jelen év elején a kath. egyletek száma mai hatod félszázra rug, melyek vagyona több millióra rug. A jelentés megemlíti még azon püspöki székvárosokat, hol még kath. legényegylet nincsen s ezek között fájdalom ott van Nagyvárad is.

Az érdekes füzet, mely a kath. egyesületeknek úgy szólván nélkülözhetetlen, 50 kr-ért kapható a budapesti kath. kör irodájában IV. Koronaherczeg utca 17.

»Telekkönyvi számtan« czimmal még a múlt évben jelent meg Csikszeredán a maga nemében egy páratlan munka. Irta Krütsa Izidor, kir. törvényszéki telekkönyvvezető. Egy uttörő munkával van dolgunk, mely főleg a telekkönyvvezető-képző tanfolyam számára készült, de épugy nagy hasznát veszik ügyvédek, tkvi bírák, tagosító mérnökök, kir. közjegyzők, kataszteri hivatalnokok stb, szóval mindazon tisztviselők, kik tkvi ügyekkel foglalkoznak. A munka a tkvi hányadállapotok megoldásában ajánl sikeres módszert. A jogközösségben álló tkvi tulajdonosok hányad arányainak megállapítása az egyes konkrét esetekben, hogy mily nehézséggel jár, csak szakértők tudják megmondani. Számtalan módszerrel találkozna a jogirodalomban, míg szerző egy egyöntetű kiszámítási módot ajánl; s a hányadállapotokat mindössze négy kategóriába sorozva, annyira megkönnyíti a munkát, hogy pár perc alatt több napi hasztalan fáradságot takarít meg a szakember. A munka már eddig is nagy hatást ért el szakkörökben s hivatalban van arra, hogy gyorsabb ügymenetet karoljon fel a telekkönyvi osztályoknál, mely amugy is hó óhaja a jogkereső közönségnek. Az Erdély Sándor igazságügyminiszternek ajánlott, ami ára 1 frt. Megrendelhető szerzőnél Csikszeredán, ugyszintén Györgyjakab Márton könyvkereskedésében ugyanott. Gyűjtők 5 példány után egy tiszteletpéldánnyal jutalmaztatnak.

Bojtár.

Igazságszolgáltatás.

Elhalasztani kért sajtóper. Az e hó 17-ére kitűzött s Szügyi József által Bittner Ferenc ellen indított sajtóper az utóbbi elhalasztani kérte. Ez iránt egy orvosi bizonylattal ellátott kérvényt adott be a törvényszékhez. Az el, vagy el nem halasztás iránt ez ideig még nem határoztak. Szügyi József ragaszkodik a megtartáshoz.

MULATSÁG.

A Jurista bála karzatjegyet előjegyzők felkéretnek, hogy előjegyzett jegyeiket a Jurista bál rendezőség irodájában. — Fekete Sas 18 számú szoba — legkésőbb f. hó 13-áig váltásák ki, mert az ez ideig ki nem váltott jegyek különben el fognak adatni. — A rendezőbizottsági

iroda mai naptól d. e. 9—12 óráig, délután 4—6 óráig áll nyitva, hol jegyek előre válthatók. — Dr. Wavrek Kálmán háznagy.

Farsangi naptár.

- Február 13. Jurista-bál a »Fekete Sas« termeiben.
 13. A belényesi magyar kaszinó tánczestélye.
 20. A Kereskedelmi Csarnok házi estélye.
 20. Posta- távirda altisztek és szolgálk tánczestélye a Zöldfában.
 21. A várad-velencei Gazdakör bálja.
 24. Hirlapírók hangversenye.
 27. Tiszti estély a Kereskedelmi Csarnok helyiségében.

REGENY-CSARNOK.

A koldus halála.

KOLPING ADOLF után KERÉKGYÁRTÓ JÁNOS.

— Most meg az a gondolat lázított fel, hogy napszámba kell járnom, fellázított annyira hogy, egyszer azután káromkodva vágtam földhöz a kést, melylyel egy régi faborona fogait igazgattam. Édes anyám, ki nem messze állott, erre sirva fakadt; könnyei még szövették haragomat. El kezdtem keserűen panaszkodni Isten s a világ ellen. Nem dolgozom többé, mondám, megyek a világba koldulni, jobb dolgunk lesz, mint most. A nyakamba borult édes anyám s két kezével befogta a számat.

— István, István, Isten őrizzen téged ily rossz beszédőtől! Szegénységre jutottunk ugyan s Isten sulyosan látogatott meg, de azért oltalmában megtartott bennünket, hát attól a kevés áldástól is megakarsz fosztani, a mi még fennmaradt részünkre?

— Szemeimbe könyvek toltak ugyan, de szivemben megmaradt a keserűség. Az esteli imádságnál édes anyám ezt a kis feszületet nyomta markomba, a mint azt tenni szokta volt a nyomorúság idején s együtt imádkozott velem bizalomért Istenben. Fel voltam nagyon indulva; imádkoztam ugyan, de szivem vonakodott együtt imádkozni. Nagyt hibáztam ekkor, János! Hanem Isten adott azután alkalmat a bánatra; legyen érte áldott.

Megállott elbeszélésében. Meg volt indulva, s reszkető kezekkel szorította csókra a feszületet. Kináltam borral, de nem ivott.

— Nyisd ki az ablakot, hadd lássam az eget — folytatta az öreg kis idő múlva. Kinyitottam s azután újra karjaimba vettem s folytatta elbeszélését.

— Kevés idő múltán meghalt édes anyám. Betegsége alatt bele törődtem már a halálába, mert hiszen, gondoltam magamban, jobb ha egyedül szenvedek, szegény vagyok s utóljára egyedül koldulok, mintha édes anyám együtt szenved velem s viseli a szegénység gyalázatát.

— Gyermeki odaadással ápoltam; megszereztem neki mindent, mit kívánt s mit megszerezhettem. De szivemben, melyből a fiu szeretet nem hiányzott ugyan, inkább csak tompa érzéketlen megadás volt, mint istenes érzület. Édes jó anyám, a szenvedések iskolájában hitében megérve, vigasztaló s buzdító szavakat intézett hozzám. Meghallgattam, szivemig is eljutottak szavai, de igazában csak később szivelttem meg azokat.

— A betegség felemészttette vagyonom maradékát. Egyedül az ő anyai szive áldásából, e kis feszületből s olvasójából állott örökségem az ő halálakor.

— Alig hunyta be szemeit édes anyám, már megjelentek a hitelezők, hogy leszámoljanak velem. A kimondhatatlan fájdalom anyám halála felett, melyet csak temetése után éreztem a maga valóságában s a keserűség nyomorúságos helyzetem miatt, daczossá tettem. A hitelezők közt voltak zsidók. Daczos viseletemet kigúnyolták. Mások csak kevés részvételt voltak. Hej! ha vagyonról van szó, oly hamar megkeményedik az ember szive s a legnagyobb szerencsétlenség is, — az Istenbe helyezett bizalom tünekezése, — legkevésbé sem hatja meg.

— Perrel fenyegettek. Átláttam az örvényt, mely száját táltotta fel előttem s feltettem magamban, hogy feláldozok mindent s azután békében tovább megyek innen.

— Az nap este sirva borultam a földre abban a szobácskában, hol édes anyám meghalt; imádkozni akartam, ajkaimhoz szorítottam ezt a kis feszületet, de nem találtam illő szavakat. Isten azonban kegyesen vette könyümet s lelkem megkönnyebbedett. Még hajnal előtt felkeltem, titokban bemásztam a temető falain s édes anyám sirhantján búcsuztam el hazámtól, melyben kevés öröm jutott ugyan részemül, de melyhez szivem mégis vonzott. Mire megkondult a hajnali harangszó, már az erdőnél voltam. Nem néztem vissza, hanem besiettem az erdőbe s ott egy fa alatt kisirtam magamat.

— Csak most éreztem, mennyire elhagyott vagyok. Szivem nyögött fájdalomában, pedig még csak 28 éves voltam. Az embernek szüksége van, János, szeretetre s a legnagyobb földi szerencse s a legkeserűbb fájdalom enged a szükségletnek. Teljesen idegen világba voltam menendő, mások akaratának kellett alávetni magamat, a mihez eddig oly keveset értettem; hogy pedig mindenkinek felett Isten szent akaratába kell belenyugodni, tudtam, de nem értettem eléggé. Mily nagy áldás, ha ezt az ember ideje korán megtanulja.

— Messze földre vándoroltam, a hol senki sem ismert. Beszegődtem egy parasztházhoz szolgának. Négy évig viseltem gazdám durva bánásmódját, a mit tudtam, megtettem, kimondhatatlan sokat szenvedtem, elégedetlen voltam magammal, goromba másokkal s semmi áldás sem volt munkámon.

— Egyszerre beteg lettem, erős lázam volt. Félnapokig feküdtem egyedül, minden rendszeres ápolás híján, mert a ház összes lakói az aratással voltak elfoglalva.

— Sokszor hallottam, hogy káromkodtak, dühöngtek a munkások, hogy Istvánnak épp most kell feküdni! Szivemig hatott a fájdalom, fel akartam kelni, hogy munkához lássak, de erőtlenségem visszavágytam. De szivesen is haltam volna meg, de Isten úgy akarta, hogy őt jobban megismerjem.

— Egyik délután gazdasszonyom az aratóleánnyal, a ki mert kezét megvágta, otthon a háznál dolgozott, gyümölcsöt küldött frissítól. Könnybe lábbadt a leány szeme, a mint látta, hogy elvagyok hagyatva. (Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A király látogatása.

Budapest, febr. 10. (Saját tud. táv.) Faurenak, királyunk Abbáziában fogja viszonzni Cap-Martini látogatását.

Ottó főherceg Berlinben.

Bécs, febr. 10. (Saját tudósítók távirata.) Ottó főherceg, a prezumtiv trónörökös ma este uralkodóházunkkal szoros barátságot tartó német császári pár látogatására Berlinbe utazott, hol a császári palotába száll. Fogadtatásán jelen lesznek a kir. hercegek s az összes katonai méltóságok. A főherceg péntekig marad a német fővárosban, a honnan Stuttgartba utazik nővéréhez, Mária-Zsófia hercegnőhöz, aki a württembergi trónörökös felesége.

Tisza Kálmán halálhíre.

Budapest, febr. 10. (Saját tud. táv.) Ma a fővárosban, minfelé elterjedt Tisza Kálmán halálhíre. Azonban rövid idő múlva az egész alaptalannak nyilvánult.

Vilmos császár mint Mäcczenás.

Budapest febr. 10. (Saj. tud. táv.) Berlinből távirják, hogy Vilmos császár tegnap adta postára Veresegazin, a hirneves orosz festő számára azt a fényképet, mely a német császár orosz katonai egyenruhában ábrázolja s a császár saját kezű aláírásával van ellátva.

A hadügyminiszter felszólítása.

Budapest, febr. 10. (Saj. tud. táv.) A hadügyminiszter felszólította tisztjeinket s a legénységet, hogy ha a szervezendő krétai nemzetközi csendőrségbe, egy rang fokozattal magasabban belépni akarnak, jelentkezzenek. Honnangjuk három évre fentartatik.

Szimics bucsu kihallgatáson.

Bécs febr. 10. (Saj. tud. táv.) Szimics szerb miniszterelnök ma Belgrádból ideérkezett, hogy a legközelebbi audienciák egyikén bucsulevelét ő Felsőégnek bemutassa.

Véres összeütközés.

Kréta, febr. 10. (Saj. tud. táv.) Szucla mellett a keretények összeütköztek a pogányokkal. Óriási vérengzés ment végbe s mindkét csapatnak számos halottja van. Véresebb összeütközések várhatók. A kedélyek óriási módon fel vannak izgatva, az újabb vérengzéseket elkerülhetetlennek tartják.

KÖZGAZDASÁG.

Gondolatok az általánosan hangoztatott gazdasági válságról.

Nincs nekem sem egy talpalatnyi földem, sem egy ökröm, borjum, tinóm vagy malacjom, gabona nemüeket sem adok el mostanság soha, de nem is vásárolok, a gazdaságunk részére szükségelt állatokat sem én szerzem be, de nem is adok el egyet sem soha, — de annál több a földje a gazdámnak, a ki mentül több ökr, borju, tinó és malaczczal rendelkezik, gabona féleségeket is sokat ad el évente, de sokat is vásárol, a melyekből kifolyólag nekem semmi, de neki nagy oka van félni a bekövetkezett gazdasági válságtól. Van a többek között az én princípálisomnak egy kis csiri-biri Jancsi nevű inasa, a ki minden élehetlensége mellett — ha ugyan a belső élelmesebb fehér népek által ki nem játszatik, olykor-olykor szerez nekem egy két ujságot, melyeket figyelemmel olvasva azt kell tapasztalnom, hogy az elégedetlenség általános az egész világon s nem csak a gazdák panaszkodnak és elégedetlenkednek, hanem a társadalomnak minden osztályai.

Egyesek, társulatok, de különösen a hirlapok az általános baj mikénti megszüntetésével, enyhítésével foglalkoznak s az eredmény határos a semmivel, mert majdnem annyi a doktor, mint a mennyi a beteg.

Hogy mi idézi elő tulajdonképen az elégedetlenséget, a panasz és az ugynevezett válságot: nem igen vagyunk hajlandók kideríteni, mert nagyrésztben önön magukban a gazdákban rejlik a hiba s azért a kérdés sok oldalról homályban lappang és annak a kiderítését kerülgatjük kimondani, mint macska a forró kását.

Számtalan az ajánlott orvosság, de sajnos senki sem veszi be és kevesen vagy talán senki sem követi az ajánlott tanácsokat. Ez is a gazdasági válsághoz tartozik!

De nézzünk csak néhány receptet közelebbről.

A legtöbb ajánlat a takarmány természetben és avval karöltve járó marha tenyésztésben véli a baj orvosságát feltalálni. Tagadhatlan, hogy gazdaságban természetnek anynyi takarmányt, mint a mennyit tulajdonképen természetni kellene, hogy a gazdaság meglévő állatai jobb élelmezésben részesülhessenek. A lefolyt évtized gabonatermés mennyisége és minősége — főképen a két legutóbbi — a gazdákat valahogyan csak kielégítette; az árak azonban alacsonyán állanak, de nem volt kielégítő a takarmány termés.

Gyepszéna alig termelt; a vetett takarmány, a luczernán kívül nem sikerült. Tavasztól egész szeptemberig, csak hogy éhen nem vészett a gulyabeli marha. Csalamádé nem nőtt s így a jármos ökröt luczernával kellett élel-

mezni, vagy augusztusban is törekre fogni. Az ökrök tehát felemésztette a birka téli takarmányát.

A szárazság eredményezte vizzás körülmények még az alföld legtermékenyebb vidékén is mutatkoztak.

Már most képzeljünk oly gazdaságokat, melynek jövedelme a takarmány-termesztés és állattenyésztésen alapulnak: mi lesz azokról, ha olyan év csapja meg mint az 1896-iki volt?

A most lefolyt években a marha nem hizott meg a legelőn s téli takarmány is kevés lévén, annak ára 30—40%-kal csökkent. Ezt nagyon szomorúan igazolták az országos vásárok.

Téli hizlalásra alig lehetett gondolni; de különben is oly gazdaságok, melyek az évenként kiselejtezet jármos ökreiket hizlalják meg könnyen zsebre vehették az abból származó hasznot. Legtöbb esetben csak a trágya marad — ha marad tisztja nyereségnek.

A sertés tenyésztés már több évek óta veszteséggel jár. A fellépett sertésvész pedig Magyarország sertés állományát 50%-ra redukálta. Mit mondjak a birkáról? — Gyapjunk árát leszorítja az ausztráliai gyapju s olesó áron is alig talál vevőre. Már most sokan azt kérdeik, hogy tulajdonképen miért is van ez így? Erre az egyszerű válaszom csak az, hogy ezelőtt évtizedekkel az európai piacokat nem dominálták az ujvilági gyapjuk. Magyarország pedig négyszer annyit produkált mint ma — és szabta az árakat tetszésére.

Nem tévedek, ha azt mondom, hogy 50 év óta Magyarország birka állománya 50%-kal fogyott; és ha a birka a jövő évtizedekben annyit jövedelmez mint jelenleg, az 50 év múlva élő emberek csak panorámában fognak lerajzolt, de nem a nyáj mellett még kánikulában is mátrai subában sétáló juhászt látni.

A baromfi-tenyésztés is hozhat valamit a konyhára, de annak jövedelméből a gazda nem fogja a földadójához csapott 30% általános jövedelmi pótdóját kifizetni.

Amarha, birka, sertés olesó ugyan, de azért a hus ára egy krajczárral sem csökkent. Nem ismerem mai nap olyan iparágat, mely oly biztos és nagy nyereséggel dolgoznék, mint a mészáros, hentes és korcsmáros. Ez is a gazdasági válsághoz tartozik!!

(Vége köv.)

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1897. február 9-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Ó buza 7.40 Uj buza 7.20 Kétszeres buza. 6.10—5.80. Rozs 5.80—5.70 Arpa 4.10—4.00 Zab 5.00.—4.90 Tengeri 3.35 uj 3.25 Borsó 13.—Lencse 15.00 Bab 7.00. Köleskása 12.00 Burgonya 2.40. 100 kiló Lángliszt 11.00. Zsemlyeliszt 13.50. Fehérkenyér liszt 12.70 Barnakenyér liszt 11.50 széna fuvarral 2.50. Szalma fuvarral 1.60 Szalonna 57.—6 kiló zsapp-szalma 08 kr. 150 kgrm. alom-szalma 04 kr. 1 kölméter tűzifa. bikk 3.10. tölgy 2.90, eser 3.35. 100 kiló marbhus —.52. Öntött gyertya —.54. Lámpaolaj —.50. Egy liter bor 6.50, uj 40. Pálinka 36 szilvapálinka 75, szesz 85. Egy métermázsa kő-só 10.70, nyers fagygyu 24.—, olvasztott fagygyu 34.—, szappan 25.—, birka gyapja — magyar gyapja 03.—, Egy hektoliter 6-4-ör 34.— uj bor 21.—, mész 1.00, kemény faszén 1.80, puha faszén —, kendermag 7.20 köles 4.90 repce 11.00, dió 17.—, mogyoró —, aszu szilva 20.—, Egy kilogramm savanya káposzta 14, szalonna 64, sertéshus 52, juh-hus 24, veres hagyma 10, fog-hagyma 28, bors 1.10, paprika 1.50 Barnakenyér 10. Egy liter kőolaj 20, 1 mm. Bőklőgy 0.00 mm. Luczernamag —, frtig, 1 mm. Lőhere ——— 1 mm Burgondi —.

Marha ártáblázat 1897. február 9-ről egy pár első rendű jármás ökrök 255—295 egy pár másodrendű jármás ökrök 185. 235, egypár harmadrendű jármás ökrök 100, 170. 1 pár fejős tehén 68—165. 1 drb. vágó ökrök 250 kgr. 60—78

1 drb vágó tehén 150 kgr. 44—60, 1 drb. veres borju 8—12 1 drb. fél éves borju 15—25. 1 drb egy éves borju 21—34. két éves borju 31. 57. 1 drb. hizott sertés 45, 75. 1 pár fél éves 18. 24 1 pár egy éves sertés 34 46. 1 pár két éves sertés 57.76, egy drb. jó igás ló 50 75. 1 pár ökrbőr 15—21. egy pár tehénbőr 10—16 borjubőr 4—6,— 1 pár lóbor 6.—10. 1 pár juh bőr 0.00—0.00

Forgalmi kimutatás 1897. évi február hó 9-ről: Tiszta buza körülbelül 200 hltr, kétszeres buza 100 hltr, rozs 200 hltr, árpa 50 hltr, zab 50 hltr, tengeri 250 hltr, burgonya 300 hltr. Lábás jószágok: Hizott sertés mintegy 70 drb, félhizott 100, sovány 250, süldő 300, malacz 170, hizott marha 11, jármás ökrök 300, fejős tehén 220, borju 200, bivaly 5, juh és kecske 50 ló 375.

Hivatalos ártályamok

a budapesti Áru- és ártéktáblán 1897. febr. 10-én.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	122 —
Magyar koronajárdék	—	—	—	99.70
Magyar vasuti kölesön aranyban 4 1/2%	—	—	—	123.50
Magyar vasuti kölesön ezüstben 2 1/2%	—	—	—	102.—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	121.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	—	—	—	98.—
Italmérsi jog megváltási kötvény	—	—	—	101.—
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	—	—	—	98.25
Magyar nyereségy-sorsjegy-kölesön	—	—	—	153.—
Tiszaszabályozási é szegedi sorsjegy kölesön	—	—	—	140.75
Osztrák járdék papírban	—	—	—	101.75
Osztrák járdék ezüstben	—	—	—	102.—
Osztrák járdék aranyban	—	—	—	123.50
Tsztrák korona járdék	—	—	—	101.—
1860. osztrák államsorsjegyek	—	—	—	114.—
Osztrák magyar bankrészevény	—	—	—	955.—
Magyar hitelbank részevény	—	—	—	412.50
Osztrák hitelintézeti részevény	—	—	—	375.10
Osztrák-magyar államvasuti részevény	—	—	—	362.—
20 frankos arany (Napoléondor)	—	—	—	9.49
Német birodalmi márka	—	—	—	58.60
London vista	—	—	—	119.70
Páris vista	—	—	—	47.55
20 márkás arany	—	—	—	11.72

A szerkesztőért ideiglenesen felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Farsangra!!

 báli és lakodalmi

meghívók,

táncz-rendek és menü-kártyák,

különböző színnyomással.

Könyvnyomdánk **román szövegű** nyomtatványok elkészítésére is be van rendezve.

Megrendelések posta útján is eszközölhetők:

Szent-László könyvnyomdában

Nagyvárad, Apácza-utca 3. sz.